

PROGRAM ŠUMSKOUZGOJNIH RADOVA SANACIJE

Tomislav STARČEVIĆ*

SAŽETAK: *Sječom oštećenih stabala, propadanjem šuma, propadaju i naša najvrednija šumska staništa. Radi sprečavanja propadanja staništa, nužno je hitno provoditi šumskouzgojne radove sanacije te ubrzanu obnovu sastojina.*

U "Hrvatskim šumama" izvršeno je terensko snimanje površina koje treba sanirati. Količine radova sanacije, kao i prognoze o brzini i rastu broja oštećenih stabala, nažalost potvrđuju pretpostavku dugoročnosti značajno velikih šumskouzgojnih radova.

Sve to, ozbiljan je izazov struci i znanosti pa je za očekivati opću mobilizaciju šumarske struke.

Ključne riječi: Sječica oštećenih stabala, propadanje staništa, program sanacije, opseg šumskouzgojnih radova, prosječna godišnja količina radova sanacije.

UVOD

Svaka sječica stabala, zbog sušenja ili propadanja, neovisno od uzroka, upozorila je na jače ili manje izraženu pojavu degradacije staništa. Razlike u brzini propadanja staništa, uočljive su idući od poplavnih staništa, biljnih zajednica poljskog jasena i hrasta lužnjaka, pa do staništa hrasta kitnjaka i obične bukve u sredogorju ili staništa bukve i jele u planinskom dijelu Hrvatske. Negdje su staništa spontano reagirala prirodnom obnovom glavnim vrstama drveća (bukova - jelova staništa) drugdje pak bujnom pojavom podrasta grmlja ili pratećih vrsta (kitnjakovo - bukova staništa te zajednice lužnjaka i običnog graba), dok su najslabije reagirala vlažna staništa lužnjaka i poljskog jasena. Tu su degradacijski procesi najizraženiji, pa je i propadanje staništa otišlo najdalje.

U operativi nismo uvijek i svugdje mogli trenutno reagirati. Rezultat zakašnjelih reakcija bit će nemogućnost sačuvanja kvalitete staništa, pa će se u uzgojnom smislu događati pomaci u obnovi sastojina prema pionirskim vrstama, srazmjerno stupnju degradacije staništa.

Tu zadaću struke vrlo je ambiciozno i dobro sankcionirao čl. 25 novog Pravilnika o uređivanju šuma.

No koliko je trenutni opseg nužnih šumskouzgojnih radova sanacije, samo smo mogli naslućivati.

Zadatak, preuzet u svibnju 1994. godine na terenskom savjetovanju u Šumariji Čazma, priveden je kra-

"Sušenje hrastika"
(Foto: T. Starčević)

* Tomislav Starčević, dipl. inž., stručni suradnik za internu kontrolu i reviziju za gospodarenje šumama i koordinaciju gospodarenja privatnim šumama, J.P. "Hrvatske šume" Zagreb, Vukotinovićeva 2

ju i danas raspoložemo podacima o veličini, trenutno utvrđenih, šumskouzgojnih radova sanacije. Ti podaci dakako, nose u sebi naše regionalne, pa i osobne stručne i moralne osobine ljudi koji su ih snimali.

Isto tako, njihova veličina je podatak koji vrijedi

danas, a mi nemamo pravo reći kako nismo znali da će te površine, nažalost, svake godine rasti.

Za očekivati je, da se sada sustavno, svake godine kod doznake oštećenih stabala istovremeno snimaju površine za snaciju i program nadopunjuje.

REZULTATI TERENSKOG SNIMANJA

U vremenu od svibnja 1994. godine pa do isteka zadanog roka (31. 03. 1995.) za izradu terenske snimke stanja i veličine površina za sanaciju, dosta je truda uloženo kroz terenske seminare u kojima su šumarski inženjeri - revirnici morali steći nužna znanja u tom poslu, i što je još bitnije ujednačen kriterij u pristupu. Svakako da se nisu mogle u istoj mjeri i pokrenuti sve Uprave šuma što je vidljivo i iz nelogičnih razlika u količini šumskouzgojnih radova između sličnih Uprava šuma.

To svakako može biti rezultat manje ili jače izraženog propadanja šuma ili pak manje ili više intenzivnog pristupa poslu.

Program sanacije (skraćeni)

UPRAVA ŠUMA	PRIPREMA STANIŠTA ha	SJETVA I SADNJA				NJEGA ha	ZAŠTITA ha
		SJEMENA		SADNICA			
		ha	kg	ha	000 kom		
VINKOVCI	70	19	9.700	41	289	94	90
OSJEK	61			11	93	9	9
NAŠICE	141			139	1165	111	
POŽEGA	300			37	317	110	48
BJELOVAR	115			107	695	101	105
KOPRIVNICA	197	2	120	350	1970	352	215
ZAGREB	1074	11	8200	525	4498	1370	276
SISAK	258			172	1169	382	218
KARLOVAC	469	15	7500	373	3172	648	570
OGULIN	470	470	7050	825	2081	825	825
DELNICE	35			40	143	40	36
SENJ	27	25	127				
GOSPIĆ	NEMA POVRŠINA ZA SANACIJU						
BUZET	808	199	947	134	296	31	400
SPLIT	30			111	207	568	
U K U P N O	3785	741	33644	2865	16095	4641	2792

No, vrijeme će sigurno pokazati istinu, a na struci je da ozbiljno prihvati izazov zadatka.

Iz ovih skraćenih podataka, jasno se vidi veličina trenutnog zadatka na sanaciji sastojina zahvaćenih propadanjem. Ukupna površina radova sjetve i sadnje u količini od 3.606 ha, pa ni proizvodnja potrebnih sadnica u količini od 16.095.000 komada nije moguća u kratkom vremenskom roku.

Potrebe sjemena i sadnica po vrsti drveća

S J E M E		S A D N I C E	
VRSTA	KG	VRSTA	u 000 kom
Hrast lužnjak	14 700	Hrast lužnjak	5 593
Hrast kitnjak	10 700	Hrast kitnjak	2 473
Bukva	120	Poljski jasen	3 736
Crnogorica	8 124	Joha	1 083
		Ostale bjelogorice	334
		Crnogorica	2 876

Nužna je temeljita priprema za sve ove radove, koja će uvažiti prioritet radova sanacije ali i osiguranje sadnica, opreme i dakako izvora financijskih sredstava.

Radi boljeg uvida u opseg i veličinu samo nekih najvažnijih šumskouzgojnih radova sanacije, evo usporednih podataka o prosječnom godišnjem izvršenju od 1991-1994. godine i trenutnim količinama iz Programa sanacije.

VRSTA RADA	JED. MJERE	PROSJEČNO GODIŠNJE IZVRŠENJE 1991-1994.	Prog. sanacije
Priprema staništa	ha	8.196	3.785
Sjetva i sadnja	ha	4.903	3.606
Njega poml. i mladika	ha	14.736	4.641

Iz ovih podataka lako je zaključiti kako neće biti moguće u kratkom vremenu "dovršiti" posao sanacije, već će biti nužno u skladu s mogućnostima (financijskim i fizičkim) u sklopu svih šumskouzgojnih radova odrediti prioritete, svjesni, da će poslovi sanacije dugoročno ostati neizbježni.

ZAKLJUČCI

1. Svi ovi šumskouzgojni radovi moraju se izvršavati kao dodatak na redovne godišnje - propisane radove.

2. Prosječna godišnja količina svih radova (redovno propisanih i pridodanih, sanacionih) bit će uvjetovana mogućnošću osiguranja financijskih sredstava te osiguranja mehanizacije (opreme), sadnica i radne snage.

3. Vrijednost i značaj šumskouzgojnih radova sanacije definitivno će izmijeniti prioritete unutar radova proširene biološke reprodukcije, te neizbježno zahvatiti i u sredstava jednostavne biološke reprodukcije šuma.

4. Ako su prognoze o stalnom pogoršavanju općeg stanja oštećenosti stabala pouzdane, onda možemo sa sigurnošću tvrditi da će progresivno rasti i količine radova sanacije.

5. Iz svega ovoga proizlazi da će šumarska operativna Hrvatske, zajedno sa šumarskom znanošću, dugoročno biti preokupirana spašavanjem šumskih staništa, sanacijom i obnovom šumskih sastojina zahvaćenih sušenjem.

Sudeći prema svim ovim podacima, te sigurnosti prognoze progresivnog rasta broja oštećenih stabala, vrijeme čekanja je isteklo.

LITERATURA

Prpić B. 1992: Odabiranje oštećenih stabala za sječu i obnova sastojina opustošenih propadanjem. Š. L. 11-12.

Prpić B. Seletković Z. Ivkov M. 1991: Propadanje šuma u Hrvatskoj i odnos pojave prema biotskim i abiotskim činiteljima danas i u prošlosti, Š. L. 3-5.

"Hrvatske šume" Izvještaj o provedenoj anketi "Umiranje šuma" 1994. godine.

UPUTE AUTORIMA

Molimo autore da prilikom pisanja radova prate upute tiskane na zadnjoj stranici Šumarskog lista.

Nepotrebne teškoće (dopune i vraćanja članaka na doradu) nastaju posebice kod nepoštivanja onih dijelova uputa, koje su od br. 9—10/1995. tiskane polumasnim slovima.

Zahvaljujemo na suradnji.

Uredništvo